

TỔNG HỢP BIỂN ĐÔNG TUẦN QUA

(từ 9/9 đến 15/9/2013)

- ASEAN, Trung Quốc bàn về xây dựng bộ quy tắc trên Biển Đông
- Trung Quốc yêu cầu Mỹ không can thiệp vào tranh chấp biển
- Trung Quốc dự định xây trung tâm cảnh báo sóng thần ở Biển Đông
- Philippines kêu gọi sự ủng hộ của quốc tế đối với vụ kiện Trung Quốc
- Philippines xem xét gỡ bỏ các khối bê tông ở bãi Scarborough
- Hải quân ASEAN nhất trí ủng hộ COC
- Nâng quan hệ đối tác chiến lược Việt Nam-Singapore

Động thái của các quốc gia

+ Trung Quốc:

Trung Quốc yêu cầu Mỹ không can thiệp vào tranh chấp biển. Trong cuộc gặp với Thứ trưởng Quốc phòng Mỹ James Miller hôm 10/9 tại Bắc Kinh, Phó Tổng tham mưu trưởng Quân Giải phóng Nhân dân Trung Quốc (PLA) Vương Quán Trung đã cảnh báo Mỹ rằng phải xử lý các vấn đề một cách thích hợp để tránh làm hỏng niềm tin chiến lược song phương, “Các tranh chấp này không nên trở thành một vấn đề giữa Trung Quốc và Mỹ, và Trung Quốc hy vọng rằng Mỹ không trở thành bên thứ ba trong những vấn đề này. Mỹ nên duy trì một lập trường và chính sách nhất quán, không gửi tín hiệu sai lầm để ủng hộ hoặc hỗ trợ các nước có liên quan tranh chấp.” Theo ông Vương, quân đội Trung Quốc sẽ quyết tâm bảo vệ lãnh thổ và lợi ích trên biển của mình, cho dù Bắc Kinh đã cố kìm chế trong giải quyết tranh chấp.

Trung Quốc bác bỏ cáo buộc của Philippines ở Scarborough. Trước việc Tư lệnh Hải quân Philippines cho biết chính phủ nước đang xem

xét gỡ bỏ các khối bê tông nghi là Trung Quốc thả xuống bãi cạn Scarborough. Người phát ngôn Bộ Ngoại giao Trung Quốc hôm 11/9 khẳng định: “Những gì chúng tôi muốn nhấn mạnh là các hoạt động của Trung Quốc ở Scarborough là công việc hoàn toàn thuộc phạm vi chủ quyền của Trung Quốc. Trung Quốc yêu cầu Philippines dừng các hành động khiêu khích, hành động theo cùng một hướng với Trung Quốc, bảo vệ hòa bình ở ổn định ở Biển Đông, tiếp tục phát triển quan hệ Trung Quốc – Philippines.”

Trung Quốc xây dựng trung tâm cảnh báo sóng thần ở Biển Đông. Cục Hải dương Quốc gia Trung Quốc (SOA) hôm 12/9 cho biết, đề xuất xây dựng Trung tâm cảnh báo sóng thần trên Biển Đông của Trung Quốc được thông qua tại một hội nghị của Ủy ban Hải dương học liên Chính phủ trực thuộc Tổ chức Giáo dục, Khoa học và Văn hoá của Liên Hợp Quốc (UNESCO). SOA cho biết, Trung tâm cảnh báo sóng thần Biển Đông sẽ theo dõi khu vực tiếp giáp với 9 nước, bao gồm Biển Đông, biển Sulu và biển Celebes và sẽ do Trung tâm Dự báo môi trường biển Quốc gia Trung Quốc xây dựng.

+ Philippines:

Philippines xem xét gỡ bỏ các khối bê tông ở Scarborough. Tư lệnh Hải quân Philippines, Phó Đô đốc Jose Luis Alano hôm 10/9 cho hay, chính phủ nước này đang xem xét gỡ bỏ các

khối bê tông nghi là Trung Quốc thả xuống bãi cạn Scarborough. Theo ông Luis Alano, kể từ khi Bộ Quốc phòng Philippines lên tiếng cáo buộc Trung Quốc đặt 75 khối bê tông ở bãi cạn Scarborough vào tuần trước, Manila vẫn chưa phát hiện thêm hoạt động nào mới ở bãi cạn. Hiện các cuộc thảo luận về phương thức giải quyết vấn đề trên đã được tiến hành. Ông Luis Alano cho biết quyết định cuối cùng về việc có gỡ bỏ hay không gỡ bỏ các khối bê tông của Trung Quốc đặt sẽ do chính phủ Philippines đưa ra, chứ không phải là quân đội.

trọng của chiến lược xoay trục về châu Á của Mỹ.

Philippines kêu gọi sự ủng hộ của quốc tế đối với vụ kiện Trung Quốc. Phát biểu tại Diễn đàn các Đại sứ do Viện nghiên cứu chiến lược quốc tế (CSIS) ở Washington tổ chức hôm 12/9, Đại sứ Philippines tại Mỹ Jose Cuisia Jr tuyên bố: “Ủng hộ con đường Philippines lựa chọn giải quyết hòa bình tranh chấp là ủng hộ một trật tự quốc tế dựa trên luật lệ, nơi vũ lực bị cấm sử dụng trong giải quyết tranh chấp và sẽ đóng góp đáng kể vào việc hình thành một nền hòa bình lâu dài cho khu vực châu Á – Thái Bình Dương.” Ông Cuisia cũng nhấn mạnh tầm quan

Quan hệ các nước

Hải quân ASEAN nhất trí ủng hộ COC.

Philippines đã tổ chức Hội nghị Tư lệnh Hải quân ASEAN lần thứ 7 từ ngày 9/9 đến 11/9. Lễ khai mạc hội nghị chính thức diễn ra khách sạn Raffles Fairmont thành phố Makati hôm thứ Ba 10/9, Tổng thống Benigno Aquino III đã có bài phát biểu với tư cách khách mời danh dự. Ông Aquino cho rằng với các cuộc họp tương tự, hải quân các nước ASEAN có thể đạt được tiến bộ, củng cố mối quan hệ và cùng bảo vệ vùng biển chung của khu vực, “Mục tiêu cuối cùng là tự do hàng hải, sự an toàn của tàu thuyền thương mại và hành khách trên đó, tất cả đều đặc biệt quan trọng đối với Cộng đồng kinh tế ASEAN mà chúng ta có ý định thành lập vào năm 2015.

Tuyên bố chung sau Hội nghị nêu rõ: “Các quan điểm được thảo luận tại Hội nghị nhấn mạnh vai trò của lực lượng hải quân các nước ASEAN trong việc thúc đẩy hòa bình ở Đông Nam Á thông qua đối thoại, tham vấn và tiến hành các hoạt động thiết thực, giúp xây dựng lòng tin, tính minh bạch giữa các bên. Các cuộc thảo luận cũng bày tỏ sự lạc quan và ủng hộ các nỗ lực hiện nay của ASEAN trong việc thúc đẩy xây dựng và thông qua bộ quy tắc ứng xử trên Biển Đông.”

Nâng quan hệ đối tác chiến lược Việt Nam-Singapore. Thủ tướng Singapore Lý Hiển Long đã thăm chính thức Việt Nam từ ngày 11 đến ngày 13/9/2013. Thủ tướng Chính phủ Nguyễn Tấn Dũng nhiệt liệt chào mừng Thủ tướng Lý

Hiển Long cùng đoàn đại biểu cấp cao của Singapore. Trao đổi về hợp tác song phương, hai nhà lãnh đạo hài lòng nhận thấy quan hệ hữu nghị và hợp tác toàn diện giữa hai nước ngày càng phát triển mạnh mẽ. Hai Thủ tướng cũng chia sẻ quan điểm về vấn đề Biển Đông, nhấn mạnh đoàn kết, vai trò tích cực của ASEAN, đồng thời đề cao các nguyên tắc chung của ASEAN như đã nêu trong Tuyên bố 6 điểm của các Bộ trưởng Ngoại giao ASEAN về vấn đề Biển Đông; giải quyết các tranh chấp bằng các biện pháp hòa bình; tuân thủ luật pháp quốc tế; thực hiện nghiêm túc và đầy đủ DOC và sớm xây dựng COC.

ASEAN, Trung Quốc bàn xây dựng bộ quy tắc trên Biển Đông. Trong hai ngày 14-15/9, tại thành phố Tô Châu, Trung Quốc, đã diễn ra các cuộc họp lần thứ 6 Quan chức Cao cấp (SOM) ASEAN-Trung Quốc và cuộc họp lần thứ 9 Nhóm Công tác chung ASEAN-Trung Quốc về triển khai DOC. Tại cuộc họp lần này, ngoài việc định kỳ kiểm điểm và thúc đẩy thực hiện DOC, ASEAN và Trung Quốc đã tiến hành tham vấn chính thức lần đầu tiên ở cấp SOM về việc xây dựng COC. Cuộc họp nhất trí tiếp tục tăng cường tham vấn giữa hai bên và đã thông qua Kế hoạch công tác thực hiện DOC cho năm 2013-2014 với dự kiến về lịch họp cấp SOM và Nhóm Công tác chung, cũng như các đề xuất hợp tác trong khuôn khổ DOC.

Phân tích và đánh giá

“Mỹ và Philippines tăng cường hợp tác quân sự” của *Richard Javad Heydarian*. Gần đây, Philippines đã cho phép sự hiện diện quân sự lớn hơn của Mỹ nước này, vào lúc căng thẳng Trung-Phi tại Biển Đông đang lên cao. Thỏa thuận đó sẽ giúp tăng cường năng lực của Philippines, giúp họ củng cố yêu sách tại Biển Đông và tự bảo vệ mình trước sự quyết đoán trong tranh chấp lãnh thổ của Trung Quốc. Do đó, điều này có thể đánh dấu một bước ngoặt quan trọng trong cuộc đối đầu đang diễn ra tại Biển Đông. Bản thỏa thuận này cũng sẽ gửi một thông điệp mạnh mẽ hơn tới Trung Quốc về cam kết của Mỹ trong việc duy trì ổn định trên các vùng biển. Tuy nhiên, động thái tăng cường quan hệ đồng minh quân sự giữa Philippines và Mỹ đã khiến Trung Quốc không hài lòng, nước này đã đột ngột hủy bỏ lời mời tới Tổng thống Philippines Aquino tới dự Hội chợ triển lãm kinh tế Expo giữa ASEAN-Trung Quốc được tổ chức tại Nam Ninh, điều này đã tạo ra thêm căng

thẳng trong mối quan hệ song phương Trung Quốc – Philippines. Cuối cùng, không ai dám chắc việc Mỹ và Philippines tăng cường hợp tác quân sự sẽ giúp Biển Đông trở nên yên bình hay sẽ làm cho khu vực biển này càng trở nên phức tạp.

“Cuộc chạy đua giữa các lực lượng tuần duyên tại Đông Á” của *Christian Le Miere*. Vào cuối tháng 8/2013, Cảnh sát biển Nhật Bản (JCG) đề nghị tăng 12,8 tỉ yen trong ngân sách hoạt động (khoảng 136 triệu USD) cho năm tài chính 2014. Tuy nhiên, trong thời điểm Nhật đang tìm cách mở rộng quy mô của JCG, Trung Quốc cũng đã tiến hành tái cơ cấu lực lượng cảnh sát biển của họ. Những tàu gần đây được triển khai tới vùng đảo tranh chấp được trang trí đỏ-xanh, khác với những con tàu với ba sọc xanh của Lực lượng Hải giám Trung Quốc (CMS) và các tàu có màu trắng của Ngư chính (FLEC). Đến tận gần đây, các tàu của CMS và FLEC vẫn còn hoạt động tại khu vực. Tuy nhiên, từ ngày 24 tháng 7, “Lực lượng Cảnh sát biển” (CCG) mới sẽ chịu trách nhiệm cho hoạt động tại các vùng biển. Lực lượng CCG mới được cải tổ của Trung Quốc giúp thiết lập một cơ cấu hành chính đơn giản hơn và giúp Bắc Kinh có thêm quyền hạn trực tiếp kiểm soát. Điều này có thể giúp các nước láng giềng theo dõi được các cơ quan an ninh hàng hải và các động thái của Trung Quốc, tuy nhiên nó cũng khiến các nước này thêm lo ngại vì đây là một dấu hiệu khác

cho sự quyết đoán của Trung Quốc tại khu vực. Điều này sẽ khiến các quốc gia trong khu vực chú trọng hơn vào việc củng cố năng lực cho lực lượng cảnh sát biển.

“Các nước ASEAN mong muốn điều gì từ Mỹ?” của *Walter Lohman*. Thứ nhất, đó là Mỹ phải duy trì một áp lực đủ lớn và liên tục lên tham vọng biển và yêu sách vượt ra bên ngoài luật pháp của Trung Quốc. Đáng chú ý nhất trong chính sách của Mỹ đó là tuyên bố của Ngoại trưởng Clinton tại Hà Nội tháng 7/2010. Tuy nhiên, kể từ đó đến nay Mỹ đã tỏ ra quá dè dặt. Thứ hai, Mỹ nên hỗ trợ công khai, rõ ràng việc Philippines kiện đường chín đoạn của Trung Quốc. Với việc ASEAN ủng hộ mạnh mẽ UNCLOS và cam kết của khối này với luật pháp quốc tế, các bên có liên quan tới tranh chấp cần tận dụng cơ hội này. Thứ ba, Mỹ cần xem xét lại lập trường của họ đối với luật tập quán quốc tế về biển. Washington có quan điểm khác biệt so với một số quốc gia Đông Nam về vị trí và những hành động quân sự có thể được tiến hành trên vùng biển quốc tế, trong đó có vùng EEZ. Cuối cùng, chính quyền Mỹ nên tận dụng mọi cơ

hội có thể, tại các diễn đàn và trong tuyên bố chung của những chuyến thăm chính thức của Mỹ. Nếu các nước đều chia sẻ lo ngại về tham vọng và yêu sách bành trướng của Trung Quốc, thì các nước cần nêu rõ mối lo ngại này. Bộ quy tắc ứng xử tại Biển Đông là một mục tiêu đáng để chờ đợi; Mỹ nên ủng hộ cách giải quyết này.

“Thấy gì sau chuyến công du ASEAN của ông Abe?” của *Dennis D. Trinidad*. Chuyến đi gần đây tới Đông Nam Á cho thấy Nhật Bản một lần nữa quay trở lại khu vực này. Ông Abe đã thăm Indonesia, Thái Lan, và Việt Nam vào tháng 1 – chuyến công du nước ngoài đầu tiên kể từ khi ông tái đắc cử chức Thủ tướng. Vào tháng 5 ông đến Myanmar và sau đó vào tháng 7 ông đến Malaysia, Singapore và Philippines. Ông Abe cũng dự định đến thăm Brunei, Campuchia và Lào vào tháng 10. Bằng việc cải thiện quan hệ với các quốc gia ASEAN, Nhật có thể giảm bớt ảnh hưởng tới từ “cuộc tấn công quyền rũ” của Trung Quốc thông qua chiến lược ngăn chặn “mềm”. Đây là một cách làm khéo léo hơn so với chính sách mà Mỹ đã từng sử dụng để chống lại sự mở rộng của chủ nghĩa cộng sản trong thời Chiến tranh Lạnh. Nhật biết rằng họ sẽ không được lợi gì nếu tìm cách kiềm chế cho Trung Quốc, nước hiện đang là đối tác thương mại lớn nhất của họ. Thay vào đó, chiến lược linh hoạt này cho phép Nhật vừa can dự vào, vừa giảm bớt sự gia tăng ảnh hưởng của Trung Quốc. Để thành công, Nhật có thể thực hiện theo hai cách: ngoại giao “giá trị” và xây dựng thể chế. Trong các cuộc đối thoại với các nhà lãnh đạo Đông Nam Á, ông Abe liên tục đề cập đến một số giá

trị chung, như dân chủ, nhân quyền và pháp trị. Ông Abe nói rằng ông "muốn nhấn mạnh tầm quan trọng của việc tăng cường quan hệ với các nước [Đông Nam Á] cùng chia sẻ các giá trị chung". Trong khi đó, việc đề nghị tăng cường hợp tác biển cho thấy Nhật mong muốn thông qua việc xây dựng các thể chế để duy trì sự ổn định lâu dài của khu vực. Trong chuyến thăm tới Philippines, ông Abe tái khẳng định tầm quan trọng của hợp tác về các vấn đề biển và đại dương. Ông Abe có thể sử dụng cơ hội này để nắm lấy vai trò đi đầu trong việc xây dựng các thể chế nhằm thiết lập một bộ quy tắc ứng xử trên biển (bao gồm cả bộ quy tắc về nghề cá). Xây dựng các thể chế biển nhằm giảm căng thẳng sẽ giúp hoàn thiện chiến lược của Nhật, do việc tham gia vào bất kỳ hình thức an ninh tập thể hoặc răn đe quân sự nào không được hiến pháp và các nhân tố nội bộ của Nhật cho phép./.

Thực hiện: Đinh Tuấn Anh

Vũ Quang Tiệp